

Het opstellen van een afsprakennota kan inderdaad een effectieve manier zijn om de genoemde dilemma's aan te pakken. Zo'n nota kan dienen als een helder kader waarin de verwachtingen, verantwoordelijkheden en samenwerkingsprincipes tussen politici en maatschappelijk werkers worden vastgelegd. Hier zijn vijf belangrijke elementen die in een afsprakennota moeten worden opgenomen om deze dilemma's te helpen oplossen:

1. ****Duidelijke rol- en taakomschrijvingen:****

- Specificeer de rollen en verantwoordelijkheden van zowel politici als maatschappelijk werkers. Dit helpt bij het verminderen van spanningen door een heldere afbakening van wie waarvoor verantwoordelijk is. Politici zouden verantwoordelijk kunnen zijn voor beleidsvorming en budgettoewijzing, terwijl maatschappelijk werkers de uitvoering en individuele casusbehandeling voor hun rekening nemen.

2. ****Financiële afspraken en flexibiliteit:****

- Leg afspraken vast over de toewijzing van financiële middelen en zorg voor een mechanisme dat flexibiliteit biedt voor maatschappelijk werkers om in te spelen op dringende en unieke noden van cliënten. Dit kan bijvoorbeeld een noodfonds of een flexibel budget zijn dat maatschappelijk werkers kunnen aanwenden wanneer de standaardbudgetten niet toereikend zijn.

3. ****Regelgeving en procedurele flexibiliteit:****

- Definieer duidelijke, maar flexibele procedures die maatschappelijk werkers toestaan om af te wijken van de standaardregels wanneer de situatie van een cliënt dit vereist. Dit kan worden ondersteund door een systeem van uitzonderingsaanvragen waarbij maatschappelijk werkers kunnen motiveren waarom een afwijking noodzakelijk is.

4. ****Mechanismen voor overleg en communicatie:****

- Stel regelmatige overlegmomenten in tussen politici en maatschappelijk werkers om de voortgang te bespreken, problemen te identificeren en gezamenlijk oplossingen te vinden. Deze overlegmomenten kunnen ook gebruikt worden om wederzijds begrip te bevorderen en de samenwerking te versterken.

5. ****Verantwoording en professionele autonomie:****

- Balans vinden tussen verantwoording en professionele autonomie door het instellen van transparante rapportage- en evaluatiesystemen die zowel de behoeften van politici om verantwoording af te leggen als de behoefte van maatschappelijk werkers aan professionele autonomie respecteren. Dit kan bijvoorbeeld door maatschappelijk werkers te laten rapporteren over hun activiteiten en resultaten, zonder hen te belemmeren in hun professionele oordeel en aanpak.

Door deze elementen op te nemen in een afsprakennota, kunnen veel van de genoemde dilemma's structureel worden aangepakt, wat leidt tot een effectievere en harmonieuzere samenwerking tussen politici en maatschappelijk werkers bij het verlenen van sociale diensten aan burgers.

Hier zijn vijf praktische problemen met betrekking tot deontologie en integriteit in de relatie tussen politici en maatschappelijk werkers, samen met mogelijke oplossingen:

1. ****Probleem: Belangenconflict****

- ****Omschrijving:**** Politici kunnen onder druk staan om beslissingen te nemen die hun eigen belangen of die van hun partij ten goede komen, wat kan botsen met de ethische verplichtingen van maatschappelijk werkers om in het belang van de cliënt te handelen.

- ****Oplossing:**** Stel een duidelijke gedragscode op voor zowel politici als maatschappelijk werkers, waarin transparantie en onpartijdigheid worden benadrukt. Zorg voor onafhankelijke toezichthouders of ethische commissies die toezicht houden op potentiële belangenconflicten en kunnen ingrijpen indien nodig.

Vb: Dossier dat op BCSD kwam waar er volgens wetgeving geen recht was op een installatiepremie. Echter doordat de cliënt en moeder van de cliënt de voorzitter van het BCSD kenden, werd er alsnog een IP toegekend na stemming op het BCSD.

Vb: De burgemeester belt naar de maatschappelijk werker die de poetsdienst leidt om te vragen om cliënten voor te nemen op de wachtlijst voor een poetsvrouw.

2. ****Probleem: Vertrouwelijkheid****

- ****Omschrijving:**** Maatschappelijk werkers moeten de vertrouwelijkheid van cliëntinformatie waarborgen, terwijl politici mogelijk toegang willen tot gedetailleerde gegevens voor beleidsvorming of controle.

- ****Oplossing:**** Creëer strikte protocollen voor gegevensdeling die de vertrouwelijkheid van cliënten respecteren. Gegevens moeten geanonimiseerd worden voordat ze met politici worden gedeeld, en alleen de noodzakelijke informatie voor beleidsvorming mag beschikbaar worden gesteld.

Vb: Op het BCSD wordt per zitting de agenda en de verslagen maar voor een korte periode gedeeld met de BCSD leden. Na de zitting worden deze gegevens meteen terug afgesloten van de raadsleden.

Vb: Indien een raadslid inzage in een dossier vraagt, dient ook een procedure gevolgd te worden waarbij alleen de voor het dossier relevante informatie zichtbaar is. Inzage is ook enkel op dienst in het papieren dossier.

3. ****Probleem: Politieke druk op beslissingen****

- ****Omschrijving:**** Politici kunnen druk uitoefenen op maatschappelijk werkers om bepaalde beslissingen te nemen die niet altijd in het beste belang van de cliënt zijn.

- ****Oplossing:**** Implementeer een duidelijke klachten- en meldingsprocedure waarin maatschappelijk werkers anoniem druk kunnen melden. Organiseer regelmatig intervisie- en supervisiesessies waarin maatschappelijk werkers ondersteuning en advies kunnen krijgen bij ethische dilemma's.

Vb: Politici die persoonlijk bellen naar de maatschappelijk werker nav dienstbetoon tav de cliënt die klaagt over zijn maatschappelijk werker. Opgelost doordat er geen rechtstreeks contact meer mag opgenomen worden met de maatschappelijk werker. Indien er vragen zijn, moet dit via een algemeen mailadres gevraagd worden.

4. ****Probleem: Manipulatie van informatie****

- ****Omschrijving:**** Er is een risico dat informatie wordt gemanipuleerd om politieke doelen te bereiken, wat de integriteit van de besluitvorming kan ondermijnen.

- ****Oplossing:**** Zorg voor transparante en verifieerbare rapportageprocessen. Alle gegevens en rapporten moeten door meerdere partijen worden gecontroleerd voordat ze worden gebruikt voor besluitvorming. Organiseer trainingen voor zowel politici als maatschappelijk werkers over ethische rapportage en gegevensgebruik.

Deze lijkt mij moeilijker om een voorbeeld voor te geven. Je zou kunnen stellen dat maatschappelijk werkers met een politieke agenda met opzet verslagen met een gekleurde boodschap kunnen voorbrengen. Echter door de verslagen te laten nalezen door de teamleider, kan je dit er uit kunnen halen. Bepaalde dossiers worden ook op steunteams besproken dus ook daar zouden dossiers waar mogelijks een politiek plan achter zit vanwege de maatschappelijk werker, eruit gehaald kunnen worden.

Verslagen zijn ook versleuteld in COBRA dus daar kan men geen wijzigingen in aanbrengen.

5. ****Probleem: Ongelijke machtsverhoudingen****

- ****Omschrijving:**** Maatschappelijk werkers kunnen zich geïntimideerd voelen door de machtspositie van politici, wat hun vermogen kan beïnvloeden om ethische standaarden te handhaven.

- ****Oplossing:**** Promoot een cultuur van wederzijds respect en gelijkwaardigheid. Dit kan worden ondersteund door gezamenlijke trainingen en workshops over ethiek en integriteit. Stel een vertrouwenspersoon aan bij wie maatschappelijk werkers terecht kunnen met zorgen over machtsmisbruik.

Ook hier kan je dit vermijden door te stellen dat de lokale politici met vragen over dossiers terecht kunnen bij een algemeen mailadres zodat diensthoofd een eerste check kan doen. Maatschappelijk werkers komen zo niet in contact met de politiek.

Deze oplossingen kunnen helpen om de deontologische en integriteitsproblemen in de samenwerking tussen politici en maatschappelijk werkers aan te pakken, waardoor een meer ethische en effectieve dienstverlening aan burgers wordt bevorderd.